

Nr 75.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående frågor om befrielse från betalningsskyldighet till kronan.

(1:a avd.)

1:o) **Avgörandet av frågor om befrielse från ersättningsskyldighet i vissa fall m. m.** I propositionen nr 54 har Kungl. Maj:t (punkt 1 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 1 februari 1952) föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1952/53 avgöra dels frågor om befrielse från i judiciell ordning ålagd ersättningsskyldighet till kronan på grund av förlust av eller skada å egendom tillhörig krigsmakten, dels ock frågor om efterskänkande av fordran, som grundar sig på kronans regressrätt mot förare av kronans motorfordon, luftfartyg etc. enligt de i ämnet gällande ansvarsreglerna, allt i den mån kronans fordran i det särskilda fallet icke överstiger femtusen kronor.

Bemyndigande för Kungl. Maj:t att avgöra frågor om befrielse från ersättningsskyldighet till kronan i angiven utsträckning har tidigare av riksdagen lämnats för ettvarvt av budgetåren 1945/52. Ehuru här avsedda ärenden numera icke uppgå till samma betydande antal som under åren närmast efter beredskapstidens slut, ha dock såväl ärendenas art som deras antal synts departementschefen motivera det förenklade behandlingssätt, som vinnes om dessa frågor i viss utsträckning kunna avgöras av Kungl. Maj:t.

Utskottet tillstyrker att bemyndigande av här avsett innehåll lämnas även för nästa budgetår. I likhet med vad som gällt för innevarande budgetår bör Kungl. Maj:t även till 1953 års riksdag lämna en redogörelse för av Kungl. Maj:t meddelade beslut om befrielse från ersättningsskyldighet, varom här är fråga.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1952/53 avgöra dels frågor om befrielse från i judiciell ordning ålagd ersättningsskyldighet till kronan på grund av förlust av eller skada å egendom tillhörig krigsmakten, dels ock frågor om efterskänkande av fordran, som grundar sig på kronans regressrätt mot förare av kronans motorfordon, luftfartyg etc. enligt de i ämnet gällande ansvarsreglerna, allt i den mån kronans fordran i det särskilda fallet icke överstiger femtusen kronor.

2:o) **Befrielse för värnpliktige nr 3161—1—42 P. A. Kraft m. fl. från viss skadeståndsskyldighet m. m.** Kungl. Maj:t har (punkterna 2—12) föreslagit riksdagen medgiva i förberörda statsrådsprotokoll den 1 februari 1952 angivna personer och underofficerskår befrielse i vissa fall helt och i övriga delvis från dem åliggande skadeståndsskyldighet m. m.

Departementschefen har beträffande vart och ett av ifrågavarande ärenden lämnat en redogörelse för de omständigheter, som föranlett åläggande av ersättningsskyldighet till kronan, och för de skäl, varå förslag om befrielse helt eller delvis från ersättningsskyldighet grundas. Härutinnan torde få hänvisas till propositionen.

Utskottet. Under erinran om att riksdagen i tidigare liknande fall medgivit befrielse från ersättningsskyldighet till kronan enligt i huvudsak samma grunder, som av departementschefen nu förordats, får utskottet tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts i förevarande proposition under punkterna 2—12 framlagda förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva,

a) att värnpliktige nr 3161—1—42 P. A. Kraft, därest han inom tid som Kungl. Maj:t bestämmer till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 200 kronor, befrias från återstående ersättningsskyldighet till kronan på grund av regementskrigsrättens vid Svea livgarde utslag den 15 maj 1944;

b) att furiren V. E. Hallenbo befrias från honom på grund av Södra Roslags häradsrätts dom den 17 mars 1951 gentemot kronan åvilande ersättningsskyldighet;

c) att flaggförädräskonstapeln A. A. Håkaansson, därest han inom tid som Kungl. Maj:t bestämmer till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 600 kronor, befrias från återstående ersättningsskyldighet till kronan i det i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 1 februari 1952 angivna fallet;

d) att kaptenen N. O. O. Högland, därest han inom tid som Kungl. Maj:t bestämmer till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 1 500 kronor, befrias från återstående ersättningsskyldighet till kronan på grund av krigshovrättens utslag den 10 maj 1949;

e) att Lars Roland Görling, därest han inom tid som Kungl. Maj:t bestämmer till försvarets civilförvaltning inbetalar ett belopp av 200 kronor, befrias från återstoden av honom på grund av Stockholms rådhusrätts dom den 22 juni 1950 åvilande skadeståndsskyldighet mot kronan;

f) att ingenjörerna E. K. Ytterell och E. M. Gustafsson må, därest de eller någon av dem inom tid som Kungl. Maj:t bestämmer

till försvarets civilförvaltning inbetalar 2 000 kronor, befrias från återstående skadeståndsskyldighet till kronan på grund av rådhusrättens i Eskilstuna dom den 24 februari 1941;

g) att flaggjunkaren Magnus Strandberg, därest han inom tid som Kungl. Maj:t bestämmer erlägger 1 044 kronor 50 öre, befrias från återstående ersättningsskyldighet på grund av rådhusrättens i Karlskrona dom den 21 mars 1950;

h) att Samuel John Emanuel Arvidsson befrias från honom på grund av i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 1 februari 1952 omförmålt olycksfall regressvis åvilande ersättningsskyldighet till riksförsäkringsanstalten;

i) att Gustav Arne Granell befrias från honom på grund av i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 1 februari 1952 omförmåld olyckshändelse regressvis åvilande ersättningsskyldighet till riksförsäkringsanstalten;

j) att underofficerskåren vid Göta pansarlivgarde befrias från kåren på grund av Svea hovrätts dom den 27 april 1951 regressvis åvilande ersättningsskyldighet till fortifikationsförvaltningen;

k) att fanjunkaren E. H. Forsberg, därest han inom tid som Kungl. Maj:t bestämmer, till försvarets civilförvaltning inbetalar 200 kronor, befrias från vidare ersättningsskyldighet enligt försvarets civilförvaltnings beslut den 5 juni 1951.

3:o) Avskrivning av vissa krav beträffande oriktigt utbetalda familjebidrag m. m. Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 13) medgiva, att vid de av statsmedel med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1944 och den 30 juni 1947 gottgjorda oriktiga utbetalningar av familjebidrag m. m., som avse tid före den 1 juli 1946, må bero.

Genom brev den 22 juni 1944 till dåvarande statens arbetsmarknads-kommission meddelade Kungl. Maj:t bestämmelser rörande ersättning för vissa oriktigt utbetalda familjebidrag m. m. att gälla fr. o. m. den 1 juli 1944 t. o. m. den 30 september 1945. Bestämmelserna inneburo bland annat följande. Ersättning kunde utgå till kommun för icke i vanlig ordning gottgjord oriktig utbetalning av familjebidrag enligt 1940 eller 1942 års krigsfamiljebidragsförordningar samt hemortslön enligt den senare förordningen. Förutsättning för ersättning var, att denna föranletts av närmare angivet felaktigt förfarande av militär myndighet, vilket familjebidragsnämnden icke skäligen bort inse ha förelegat. Ändock att fråga icke var om sådant felaktigt förfarande kunde ersättning utgå för oriktig utbetalning som skett före den 1 mars 1943, därest det med hänsyn till omständigheterna i det särskilda fallet måste anses uppenbart, att familjebidragsnämnden icke kunnat undgå den oriktiga utbetalningen. Förutsättning för ersättning var vidare, bland annat, att familjebidragsnämnden på statsverket överlät sin

fordringsrätt mot värnpliktig, dennes familjemedlem eller annan betalningsmottagare samt att familjebidragsnämnden förband sig att lämna statsverket erforderligt biträde vid dess utkrävande av fordringsrätt, som överlätits å statsverket. Fråga om ersättning skulle avgöras av dåvarande statens arbetsmarknadskommission, vilken hade att bevaka kronans rätt mot den värnpliktige samt mot familjemedlem eller annan betalningsmottagare. Statsverkets återkravs rätt mot betalningsmottagare borde icke göras gällande, där ej jämväl ansvarstalan ansågs böra föras eller eljest särskilda skäl därtill föranledde, och ej heller i vidare mån än att de kostnader, som kunde förutsättas bliva förbundna med återkravs rättens utövande, stodo i skäligt förhållande till vad som kunde förväntas bliva återbetalt. Vid bedömande av huruvida återkravs rätten borde göras gällande fick hänsyn jämväl tagas till de ömmande omständigheter, som kunde föreligga i fråga om den återbetalningsskyldiges förhållanden. Arbetsmarknadskommissionen ägde inom sitt område utfärda de ytterligare föreskrifter och anvisningar i ämnet, som kunde befinnas erforderliga.

Med stöd av sistnämnda bemyndigande utfärdade statens arbetsmarknadskommission den 15 november 1944 anvisningar angående ersättning av statsmedel för familjebidrag och hemortslön, som oriktigt utbetalats. Här uttalades i fråga om återkravsåtgärder bland annat, att familjebidragsnämndens skyldighet att lämna statsverket erforderligt biträde vid dess utkrävande av fordringsrätt, som överlätits å statsverket, i första hand innebure, att familjebidragsnämnd dels sökte förmå vederbörande till frivillig återbetalning, dels ock fortfarande tillvaratoge förefintliga möjligheter vid innehållande enligt 38 § krigsfamiljebidragsförordningen. Härmed åsyftades 38 § i 1932 års krigsfamiljebidragsförordning, vilket stadgande nu motsvaras av 38 § i 1946 års familjebidragsförordning. Enligt dessa bestämmelser må, om familjebidrag uppburits med för högt belopp eller för längre tid än som vederbort, i avräkning å vad som för mycket utgått innehållas skäligt belopp av därefter förfallande bidrag.

Genom brev den 30 juni 1947 till försvarets socialbyrå angående riksdagens skrivelse nr 399 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1947/48 till avveckling av beredskapen m. m., såvitt rör fråga om oriktigt utbetalade familjebidrag m. m., förordnade Kungl. Maj:t — under erinran att åliggandet att vara tillsynsmyndighet enligt gällande familjebidragsförordning överförts från statens arbetsmarknadskommission till försvarets socialbyrå — att de genom beslutet den 22 juni 1944 meddelade bestämmelserna rörande ersättning till kommun för oriktigt utbetalade familjebidrag m. m. skulle äga giltighet jämväl efter den 30 september 1945 och tills vidare, med den ändringen att, i fall där felaktigt förfarande icke låge vare sig militär myndighet eller kommun till last, ersättning skulle kunna utgå för oriktig utbetalning, som skett före den 1 juli 1946.

Försvarets socialbyrå har i skrivelse den 21 april 1951 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte meddela föreskrift att vid de utbetalningar av familjebidrag avseende tid före den 1 juli 1946, som jämlikt omförmälda brev den 22 juni 1944 och den 30 juni 1947 gottgjorts av statsmedel, må bero.

Departementschefen har framhållit, att samtliga de ärenden, som avse utgivna bidrag under tiden för den förstärkta försvarsberedskapen och dennas avveckling, numera äro avgjorda. Anledning finnes enligt departementschefen till antagande, att några ytterligare ärenden som avse denna tid icke skola uppkomma. Av socialbyrån anförda skäl för att nu icke göra återkrav gällande beträffande före den 1 juli 1946 oriktigt utbetalade familjebidrag ha synts departementschefen bärande. Departementschefen har också funnit, att de kostnader och det administrativa besvär, som skulle bli förbundna med ytterligare återvinningsåtgärder, knappast skulle komma att stå i rimlig proportion till de medel, som kunde bli återbetalda.

Utskottet har icke funnit anledning till erinran mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att vid de av statsmedel med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1944 och den 30 juni 1947 gottgjorda oriktiga utbetalningar av familjebidrag m. m., som avse tid före den 1 juli 1946, må bero.

4:o) **Avskrivning av vissa fordringar.** Kungl. Maj:t har föreslagit riksdagen (punkt 14) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva försvarets civilförvaltning att — beträffande envar fordran i samråd med det ämbetsverk som är att betrakta som huvudman med avseende å fordringen — utan hinder av gällande bestämmelser avskriva i civilförvaltningens framställning den 7 augusti 1951 avsedda fordringar till ett sammanlagt belopp av 1 263 kronor 77 öre.

I proposition 1950: 74 och 1951: 57 hemställde Kungl. Maj:t om bemyndigande att medgiva försvarets civilförvaltning att i samråd med vederbörande ämbetsverk, som med avseende å varje fordran vore att betrakta som huvudman, utan hinder av gällande bestämmelser avskriva vissa av försvarets civilförvaltning i framställningar den 9 augusti 1949 respektive den 18 juli 1950 angivna fordringar. Riksdagen lämnade de sålunda begärda bemyndigandena. Civilförvaltningen anmälde samtidigt i nämnda skrivelser, att ämbetsverket hade för avsikt att underställa Kungl. Maj:ts prövning och avgörande jämväl frågan om avskrivning av de ytterligare fordringar av ifrågavarande slag som i fortsättningen kunde uppkomma.

I skrivelse den 7 augusti 1951 har försvarets civilförvaltning med överlämnande av en promemoria jämte förteckning över 142 indrivningsärenden å ett fordringsbelopp av sammanlagt 1 263 kronor 77 öre hemställt om bemyndigande att, då beträffande dessa fordringar förelåge sådana omständigheter att avskrivning syntes böra ske, i samråd med vederbörande centrala förvaltningsmyndighet utan hinder av gällande bestämmelser avskriva de i förteckningen upptagna fordringarna. Fordringsbeloppen variera mellan 1 krona 10 öre och 44 kronor 60 öre samt avse i allmänhet förkommen materiel.

Departementschefen har framhållit, att gällande avskrivningsregler icke medgiva avskrivning av fordran varom här är fråga utan att ytterligare tids-

krävande och kostsamma åtgärder i syfte att indriva fordringarna först vidtagits utan resultat. Icke heller kan åt Kungl. Maj:t budgetårsvis lämnat be- myndigande att avgöra frågor om avstående av fordringsrätt anses omfatta även dessa ärenden. Förslag till bestämmelser angående förenklad avskrivning av vissa fordringar har numera utarbetats och torde efter remiss till vederbörande myndigheter komma att föreläggas riksdagen. I avvaktan på riksdagens godkännande av ett dylikt förenklat avskrivningsförfarande har departementschefen emellertid funnit, att civilförvaltningen bör lämnas med- givande att i samråd med det ämbetsverk, som med avseende å varje särskild fordran är att betrakta såsom huvudman, avskrivna de i förevarande framställning avsedda fordringarna.

Utskottet anser praktiska skäl tala för den av departementschefen förordade anordningen och hemställer därför,

att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva försvar- ets civilförvaltning att — beträffande envar fordran i samråd med det ämbetsverk som är att betrakta som huvudman med av- seende å fordringen — utan hinder av gällande bestämmelser av- skriva i civilförvaltningens framställning den 7 augusti 1951 av- sedda fordringar till ett sammanlagt belopp av 1 263 kronor 77 öre.

Stockholm den 1 april 1952.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från första kammaren: herrar Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Näs- gård, Ohlon, fröken Andersson, herrar Leander, Eric Ericson, Pålsson, Näs- ström, Bergh, Hesselbom, Ragnar Persson, Axel Andersson, Edvin Thun och Bergman; samt

från andra kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmborg i Skövde, Bergström, Andersson i Malmö, Boman i Kieryd, Mårtensson i Uddevalla, Svensson i Ljungskile, Lindholm, Rubbestad, Ståhl, Staxäng, Åkerström, Johansson i Mysinge och Thapper.